

Protocol Meer- en Hoogbegaafdheid

O.b.s. Commissaris Gaarlandt
Rembrandtstraat 2
7948 AW Nijeveen
Tel.: 0522 491618
E-mail: info@obscommissarisgaarlandt.nl
Website: www.obscommissarisgaarlandt.nl

Protocol Meer- en Hoogbegaafdheid

Doel van het protocol

Met dit protocol willen wij ouders informeren over hoe wij als school omgaan met leerlingen die meer dan de reguliere basisstof aankunnen. Dit protocol beschrijft de begeleiding, het leerstofaanbod en de materialen en middelen omtrent de meer- en hoogbegaafde leerlingen bij ons op school. De criteria die wij daarbij hanteren, evenals de aanpak daarvan worden in dit beleidsplan nader omschreven.

Inleiding

De laatste jaren krijgt het thema hoogbegaafdheid steeds meer aandacht binnen het reguliere basisonderwijs. Onder invloed van diverse onderwijsvernieuwingen groeit ook de belangstelling voor deze doelgroep. Het zorgbeleid (zie ook protocol Leerlingenzorg) van de O.b.s. Commissaris Gaarlandtschool is met name gericht op kinderen die zonder specifieke hulp het reguliere basisprogramma niet kunnen volgen. De school probeert een optimale leeromgeving voor de leerling te creëren waarin de volledige ontwikkeling van een leerling wordt gewaarborgd. Onze leerlingenzorg richt zich op die kinderen waarbij deze ontwikkeling opvalt. Dat geldt natuurlijk ook voor de begaafde leerling.

De doelgroep:

Zoals uit het voorgaande blijkt wil onze school zich richten op leerlingen die meer aankunnen dan de reguliere basisstof. Onze school richt zich niet alleen op de hoogbegaafde leerlingen, maar wil uitgaan van een brede benadering waarbij meerbegaafde leerlingen worden aangesproken. Bij ons op school gaan we daarom uit van de begaafde leerling.

Er zijn enkele kenmerken om vast te stellen wanneer er sprake is van begaafdheid bij een leerling. Enkele aspecten zijn hierbij van invloed:

Persoonlijkheidskenmerken:

- Hoge intelligentie (IQ) en intellectuele capaciteiten en vaardigheden (de wijze waarop het IQ wordt gebruikt)
- Creativiteit (de mate waarin probleemoplossend wordt gewerkt/ gedacht)
- Motivatie
- Sociale competentie (sociaal-, emotioneel vaardig)

Omgevingsfactoren:

- Gezin
- School- en groepsklimaat
- Peergroup (ontwikkelingsgelijken)
- Kritische of ingrijpende levenservaringen
- Stressgevoeligheid
- Prestatievermogen (de mate waarin het kind tot presteren komt)
- Werk- en leerstrategieën
- Zelfvertrouwen (faalangst)

Hieronder worden de leereigenschappen en algemene eigenschappen van begaafde leerlingen genoemd. Niet iedere begaafde leerling zal in dezelfde mate aan deze eigenschappen voldoen, toch blijken veel kenmerken herkenbaar in de onderwijspraktijk:

Leereigenschappen:

- In grote leerstappen naar einddoel werken
- Hekel aan herhaling
- Vragen beperkte hoeveelheid oefenstof
- Ruimte nodig eigen mening/ visie te kunnen presenteren
- Weinig moeite met opdrachten met meerdere oplossingsmogelijkheden
- Werken goed met open opdrachten
- Sterk analytisch ingesteld
- In staat grotere verbanden te zien
- Vakoverstijgend werken/ leren

Algemene eigenschappen:

- Snel van begrip

Hebben weinig instructie nodig, zonder (ogenschijnlijk) veel moeite begrijpen ze gecompliceerde dingen. Voor hen kan het moeilijke erg voor de hand liggen, gevolg: weinig begrip voor andere leerlingen of de leerkracht.

- Grote algemene interesse

Met name in het maken van werkstukken, spreekbeurten en de verwerking van zaakvakken. Beschikken over een grote algemene kennis, grote drang om te ontdekken hoe iets in elkaar zit.

- Hoog leertempo

Evenals 'snel van begrip' is het leertempo hoog, hebben weinig behoefte aan herhaling, zien snel verbanden en gehelen en kunnen kennis integreren en toepassen. Hoog leertempo zegt overigens niets over het werktempo!

- Taalvaardig

Zeer taalvaardig, op jonge leeftijd al grote woordenschat en adequaat toepassen van de woorden, gebruiken taal om te discussiëren, uit te leggen, acties te verwoorden, etc. Nemen taal op jonge leeftijd vaak heel letterlijk (bv. het woord 'mag' wordt vaak door volwassenen als 'moet' gebruikt).

- Probleemoplossend vermogen

In staat om voor complexe problemen (niet altijd voor de hand liggende) oplossingen te vinden en deze vervolgens toepassen. (Tip leerkracht; bespreken van oplossingen/ antwoorden om inzicht te krijgen in het proces!).

- Groot analytisch inzicht

Zowel op cognitief als sociaal gebied.

- Creativiteit en originaliteit

Op alle gebieden waar leerlingen scheppend bezig zijn.

- Mentaal vroegrijp

Al op jonge leeftijd bezig met vraagstukken die normaal gesproken niet bij de leeftijd passen (dood, liefde, trouw, sociale verhoudingen), maken een 'ouwelijke' indruk.

- Breinbrekers

Beleven plezier aan moeilijke taken, dit op jonge leeftijd reeds aanbieden.

- Goed geheugen

Kennis, beloftes en uitspraken worden niet snel vergeten. Dit betekent niet dat automatiseren per definitie goed gaat, vaak wordt het leren van de tafels en topografie als 'onzinnig' ervaren.

- Doorzettingsvermogen

Volhardend in het volbrengen van een (complexe) taak, mits het voldoende uitdagend is!

- Streven naar perfectie

De prestatie ligt in het foutloos doen, in het precies zijn, in het beter dan de beste zijn.

- Voorkeur voor zelfstandig leren

Zelf ontdekken, zelf leren en vooral zelf doen. Moeilijk hulp aanvaarden.

- Sterk betrokken op bepaalde terreinen

Groot inlevingsvermogen dat door het (grote) cognitieve vermogen wordt versterkt.

- Behoefte aan contact met volwassenen

Opvallend is dat veel hoogbegaafde kinderen behoefte hebben aan contact met volwassenen.

Naast de bovenbeschreven aspecten en kenmerken die van invloed zijn op begaafdheid bij kinderen is een aantal informatiebronnen van belang. In de eerste plaats is informatie afkomstig van ouders en/ of peuterspeelzaal belangrijk. Deze informatie geeft een beeld van de voorschoolse ontwikkeling van het kind. In het intake- en aannamebeleid van school is een intakegesprek opgenomen waarin vragen worden gesteld die een beeld geven van de vroege ontwikkeling. Daarnaast is het van belang regelmatig contact met ouders van een begaafde leerling te onderhouden. Zij hebben duidelijk zicht op hoe het kind reageert op datgene wat er zich op school afspeelt. Een tweede informatiebron is de kennis die de leerkracht verzamelt over de leerling door middel van observatie. Door te letten op de specifieke kenmerken en signalen bij leerlingen kan in een vroeg stadium de diagnose (hoog)begaafd worden vastgesteld. Tot slot is het noodzakelijk de specifieke didactische informatie te verkrijgen door middel van toetsen en voor de kleuters wordt dit aangevuld met een menstekening. Wanneer er sprake is van een begaafdheid is het belangrijk uit te zoeken hoe groot de voorsprong is en op welke gebieden de voorsprong zich manifesteert.

Bekijken we de doelgroep dan kunnen we opmerken dat jonge kinderen een specifiekere benadering vragen. Er zijn naast de algemene eigenschappen en kenmerken andere signalen die duiden op een ontwikkelingsvoorsprong. Hoogbegaafde leerlingen en met name slimme kleuters hebben de neiging zich aan de omgeving aan te passen. Juist in het grote aanpassingsvermogen schuilt het gevaar van mogelijk onderpresteren. De leerkracht speelt hierin een belangrijke rol, leerlingen laten over het algemeen alleen hun werkelijke capaciteiten zien wanneer zij zich veilig voelen. Onderpresteren kan in veel gevallen voorkomen worden door rekening te houden met de individuele leerling en te letten op de specifieke signalen, oorzaken en kenmerken.

Slimme kleuters

Bij jonge kinderen waarbij een vermoeden van hoogbegaafdheid bestaat wordt gesproken over een ontwikkelingsvoorsprong. Doordat er geen of nauwelijks gegevens over schoolse prestaties (methodegebonden toetsen en Cito-toetsen) beschikbaar is en omdat het IQ met enige betrouwbaarheid pas vast te stellen is vanaf het zesde levensjaar en betrouwbaarheid over de voorspelbaarheid ervan pas vanaf het achtste à negende levensjaar spreekt men over een ontwikkelingsvoorsprong.

Daarnaast is op te merken dat de ontwikkeling van jonge kinderen niet lineair verloopt, maar sprongsgewijs. Bovendien is de ontwikkeling van jonge kinderen nog erg omgevingsgebonden. Hieronder worden alle specifieke eigenschappen van kinderen met een ontwikkelingsvoorsprong puntsgewijs genoemd (alle algemene kenmerken zijn eveneens van toepassing):

Specifieke eigenschappen:

- Taalvaardig
- Gevoel voor humor (taalgrapjes)
- Intense betrokkenheid

- Nadenken over levensbeschouwelijke onderwerpen
- Groot inlevingsvermogen
- Extreem behulpzaam
- Sterk verantwoordelijkheidsgevoel (het graag goed willen doen)
- Grote kennishonger
- Goed logisch kunnen denken
- Creërend vermogen
- Rijke fantasie
- Grote taakgerichtheid en concentratie mits de interesse aanwezig
- Groot aanpassingsvermogen (tevens op sociaal-, emotioneel gebied)
- Grote belangstelling voor letters en cijfers
- Sterk geheugen

Criteria

We hanteren de volgende criteria voor leerlingen die meer aankunnen dan de reguliere basisstof:

- Informatie verkregen vanuit het intake-, aanmeldinggesprek met ouders
- Leerlingen die door de groepsleerkracht gesignaleerd worden (zie hiervoor alle eigenschappen en kenmerken)
- Leerlingen met een structureel hoge A score op de Cito-toetsen. Uitgangspunt: *Van het interval dat geldt voor een A-score het midden bepalen. Een score dat gelijk is aan het midden of hoger wordt een hoge A-score genoemd*
- Leerlingen waarbij via een extern onderzoek is vastgesteld dat zij bovengemiddeld (kunnen) functioneren
- Leerlingen die d.m.v. het invullen van de groepssignaleringslijst Signalering en Identificatie van Begaafde Leerlingen (SI-BEL) als begaafd opvallen,
- Identificatie van begaafde leerlingen door uitgebreider onderzoek middels SI-DI R protocol, deze observatielijst kan tevens door ouders worden ingevuld
- Naast deze kenmerken kan er sprake zijn van leer-, sociaal/emotionele en/of andere problematiek in de ruimste zin van het woord (bijvoorbeeld onderpresteerders)

Doelstellingen:

Begaafde kinderen hebben, net als andere leerlingen, het recht uitgedaagd te worden op hun eigen ontwikkelingsniveau. Vaak is hun cognitieve ontwikkeling verder ontwikkeld dan hun sociaal-emotionele ontwikkeling. Door op eigen niveau te kunnen werken en spelen, door herkenning en erkenning, kan de leerling zich prettig(er) voelen en zich in minder gunstige situaties beter leren aanpassen. Daarom zijn de doelstellingen voor deze groep leerlingen meervoudig:

1. Cognitief:

leerlingen een optimale ontwikkeling bieden op cognitief gebied, het bieden van een rijke leeromgeving.

2. Emotioneel:

leerlingen leren omgaan met teleurstellingen of faalervaringen en ze leren zich in te spannen.

3. Sociaal:

leerlingen een zo goed mogelijke ontwikkeling bieden op sociaal-emotioneel gebied.

Hieronder zullen we dit nader omschrijven:

- De leerling verdiept en verbreedt de aanwezige kennis op de aangeboden vakgebieden
- De leerling maakt kennis met nog onbekende kennisgebieden
- De leerling leert plannen en organiseren van werkzaamheden op langere termijn
- De leerling leert samenwerken met anderen
- De leerling moet gestelde doelen kunnen behalen en problemen leren oplossen
- De leerling ontwikkelt een reëel beeld van zijn/haar eigen mogelijkheden en onmogelijkheden
- De leerling ontwikkelt andere denkstrategieën
- De leerling leert om te gaan met slagen en falen

Tussen de drie doelstellingen vindt een voortdurende wisselwerking plaats.

We proberen binnen onze school de leerlingen zoveel mogelijk te clusteren binnen de leerstofjaarklassen, zodat er sprake kan zijn van samenwerking en herkenning (peer group), dit stimuleert leerlingen zichzelf te kunnen zijn.

Onderpresteren

Onderpresteren is het langdurig minder presteren dan wat op basis van de aanwezige mogelijkheden van een leerling verwacht mag worden.

Er zijn twee uitingsvormen van onderpresteren te onderscheiden. De eerste groep onderpresteerders zijn leerlingen die gemiddeld scoren op de toetsen en gemiddeld presteren in de groep. Dit zijn kinderen die voortdurend onder hun eigen niveau presteren, maar niet opvallen in de groep doordat ze een gemiddeld beeld laten zien. Ze lijken prima te functioneren, maar presteren wel degelijk onder eigen niveau, tegelijkertijd hebben ze zich onzichtbaar gemaakt voor de leerkracht. De tweede groep onderpresteerders zijn leerlingen die niet alleen onder eigen niveau presteren, maar ook (ver) beneden het niveau van de groep presteren. Doordat ze onder het niveau van de groep presteren zijn ze vaak duidelijk zichtbaar voor de leerkracht, bovendien gaan er vaak gedragsproblemen gepaard met deze vorm van onderpresteren. Bij deze vorm van onderpresteren denkt de leerkracht niet direct aan hoogbegaafdheid bij de leerling, maar krijgen de (extreem) lage prestaties en het opvallende gedrag meer aandacht.

Onderpresteren is een sluipend interactief proces dat al vroeg in de schoolloopbaan ontstaat en waarbij zowel de leerkracht als de leerling een rol spelen. In de praktijk manifesteert dit proces zich in een neerwaartse spiraal. een inadequaat leerstofaanbod, selectieve luisterstrategie, negatieve houding ten opzichte van school en verborgen belangen.

Belangrijk is dat de reden van het onderpresteren in een vroeg stadium door de leerkracht herkend wordt zodat er vroeg een passende begeleiding gekozen kan worden.

Oorzaken en signalen van onderpresteren:

Er is een aantal redenen te noemen die ten grondslag ligt aan het ontstaan van onderpresteren:

- een inadequaat leerstofaanbod

Het leerstofaanbod sluit onvoldoende aan bij de leerbehoeftes van de leerling.

- selectieve luisterstrategie

Door inadequate manier van instructie (voor de begaafde leerling wordt over het algemeen de instructie als erg lang ervaren).

- negatieve houding ten opzichte van school
- verborgen belangen

Het niet willen opvallen of anders willen zijn dan andere kinderen.

Daarnaast zijn er andere signalen die een rol kunnen spelen bij onderpresteren, waarbij de signalen te verdelen zijn in positieve en negatieve signalen:

- Ongewone interesses

Het verzamelen van in onze ogen ongewone en nutteloze informatie op diverse kennisgebieden, waarbij de zoektocht en de beschrijving ervan getuigt van enorm inzicht en analytisch vermogen.

- Voorkennis

Vaak bezit de begaafde voorkennis over het onderwerp dat in de groep behandeld wordt.

- Neerwaartse lijn in prestaties

Een didactische voorsprong kan in (zeer) korte tijd veranderen in een (ogenschijnlijk) didactische achterstand, hoewel ze plotseling weer beter gaan presteren bij moeilijkere werk.

- Onnodige fouten

Er is veelal geen vast foutenpatroon in de gemaakte fouten te herkennen. Vaak zijn de mondelinge prestaties beter dan de schriftelijke.

- Ontdekkingsdrang en creativiteit

Erg ondernemend en origineel soms tot wanhoop van de omgeving. In geval van onderpresteren is dit vaak met name zichtbaar thuis.

- Eigen keuzes

Op het moment dat de leerling zelf mag kiezen blijkt de onder presterende leerling wél gemotiveerd. Schoolse informatie lijkt hem weinig te interesseren.

- Gevoeligheid

Het gevoel van miskennen, onbegrepen of verkeerd ingeschat voelen en snel gekwetst voelen.

- Slechte prestaties

De slechte prestaties worden vaak zichtbaar in een neerwaartse lijn en kan uiteindelijk leiden tot volledig blokkeren.

- Niet maken van huiswerk

Ook thuis doen onder presterende leerlingen weinig tot niets aan hun werk. Maar het kan ook te maken hebben met het feit dat ze het zo onbelangrijk vinden dat ze huiswerk niet noteren in hun agenda.

- Hekelt automatiseren

Het nut van herhalen (tafels en topografie) ziet de hoogbegaafde leerling niet.

- Faalangst/ perfectionisme

Vaak wordt de lat voor prestaties erg hoog gelegd. Door het steeds hoger leggen van de lat kan faalangst ontstaan en vermijdt de onder presterende leerling nieuwe leeractiviteiten uit angst te falen.

- Verzet autoriteit

De onderpresteerder verzet zich tegen hulp en lijkt niet te kunnen accepteren dat een ander hem op weg wil helpen.

- Slechte concentratie

Snel afgeleid en handelen vaak impulsief tenzij de leeractiviteit zelf gekozen is.

- Afwijzen verantwoordelijkheid

Onder presterende leerlingen kijken niet kritisch naar het eigen gedrag en leggen problemen of de oorzaak ervan vaak bij een ander.

Onderpresteerders zijn vaak moeilijk te traceren en als de leerkracht ze gevonden heeft vraagt de begeleiding enige investering van de leerkracht. Belangrijk is de motivatie van binnenuit aan te spreken, dat kan op vier manieren; accepteren van de begaafdheid, het geven van goede feedback, het geven van ruimte en stoppen met negatieve aandacht.

Signalering en diagnostiek:

We onderscheiden vier fasen van de speciale leerlingenbegeleiding te weten:

1. Signalering
2. Diagnosticeren
3. Begeleiding
4. Evaluatie.

Hieronder worden deze vier fasen nader uitgewerkt.

1. Signalering

Signalering op een zo jong mogelijke leeftijd is van groot belang. Het niet onderkennen, afremmen of zelfs negeren van de leergierigheid van begaafde kinderen kan leiden tot aanpassingsgedrag. Het kind gaat voldoen aan de gemiddelde norm van de groep. Het zal zich niet harmonisch ontwikkelen en dit kan weer leiden tot allerlei problemen.

Voor vroegtijdige signalering op jonge leeftijd is de leerkracht voornamelijk aangewezen op informatie van de ouders en de eigen waarneming. Bij binnenkomst in onze school vullen ouders een intakeformulier in. De leerkracht observeert vooral in de eerste 6 weken of er specifieke kenmerken zijn die wijzen op een ontwikkelingsvoorsprong. Daarnaast wordt er in de kleutergroepen bij aanvang een menstekening gemaakt.

Een keer per jaar wordt een algemene groepssignaleringslijst ingevuld die besproken wordt met de intern begeleider. We gebruiken hiervoor de signaleringslijsten (SI-BEL) uit het SIDI-R protocol (zie map meerbegaafdheid). Leerlingen die hierin naar voren komen als mogelijk begaafd en op het Cito leerlingvolgsysteem (meerdere meetmomenten) allemaal A-scores hebben komen in principe in aanmerking voor een extra programma. Er wordt dan gekeken of ze harmonisch functioneren. Dit houdt in dat hun werkgedrag, hun sociaal-emotionele ontwikkeling, hun begaafdheid en hun schoolvorderingen een (vrijwel) probleemloos beeld laten zien. Een nadere diagnose is dan in principe overbodig.

Voor de signalering van kinderen die later instromen dan in groep 1 vindt tevens een intakegesprek met de ouders plaats, er kan tevens gekeken worden naar het leerlingvolgsysteem van de aanleverende school.

2. Diagnosticeren

Diagnose vindt plaats in de volgende gevallen:

- Indien een kind wel gesignaleerd is als (meer)begaafd, maar niet allemaal A-scores heeft
- Indien een kind een werkhoudingprobleem heeft en mogelijk onderpresteert
- Indien een kind op sociaal-emotioneel vlak niet goed functioneert
- Indien overwogen wordt het kind een groep over te laten slaan (versnellen)
- Indien de ontwikkeling van het kind disharmonisch is (bijv. meerbegaafdheid in combinatie met een mogelijke leerstoornis)

Op basis van de diagnose vinden er gesprekken plaats met de ouders, de groepsleerkracht(en) en de intern begeleider. De coördinatie van de procedure signalering en diagnostiek ligt bij de interne begeleider. Extern onderzoek is tevens mogelijk.

3. Begeleiding

Voor kinderen die al op jonge leeftijd een voorsprong hebben in hun cognitieve ontwikkeling (we denken dan aan kleuters die al kunnen lezen, getalbegrip hebben enz) is het belangrijk om de sociaal-emotionele ontwikkeling niet uit het oog te verliezen. Er kan een discrepantie tussen de cognitieve- en sociale vaardigheden ontstaan. Bovendien is de spanningsboog vaak nog erg kort.

4. Evaluatie

Evaluatie op kindniveau vindt plaats door middel van terugkoppeling door de groepsleerkracht n.a.v. het gemaakte werk. Iedere leerkracht kan zelf bepalen wanneer dat het beste schikt. Daarnaast worden de resultaten bijgehouden en op het rapport vermeld. Dit wordt met de ouders besproken. Tevens vindt er in de groepsbespreking en leerlingenbespreking een terugkoppeling plaats naar de intern begeleider.

Versnellen

Versnellen betekent de basisschoolperiode korter dan gebruikelijk doorlopen, wat neerkomt op het vervroegd naar groep drie gaan, het overslaan van één of meer groepen of het doorlopen van twee groepen in één jaar (voor deze laatste mogelijkheid kiezen we als school niet.)

De VersnellingsWenselijkheidsLijst van Hoogeveen e.a. (2003) kan als uitgangspunt genomen worden bij de beslissing omtrent een versnelling (zie map meerbegaafdheid). Belangrijk is dat alle beslissingen omtrent de begaafde leerlingen weloverwogen worden genomen. Hierbij speelt de attitude van de leerkracht ten opzichte van hoogbegaafdheid een belangrijke rol. Het welbevinden van de leerling en de juiste leeromgeving voor de leerling vormt het uitgangspunt tot het nemen van een goede beslissing. Daarnaast is extern onderzoek een mogelijkheid.

Enkele afspraken t.o.v. versnellen:

- Versnellen is niet de eerste optie, we kijken naar andere mogelijkheden
- Een versnelling is eenmalig
- De kinderen worden in principe door de groepsleerkracht begeleid. Er kan gebruik worden gemaakt van de reeds aanwezige materialen in de klas, maar ook uit de speciaal voor deze doelgroep aangeschafte materialen (zie materialenlijst in de map meerbegaafdheid). Het is wenselijk de kinderen zoveel mogelijk te clusteren, zodat ze zich niet verloren voelen in de groep (indien mogelijk buiten de groep)
- Vanaf groep 3 zal het kind niet meer alle leerstof hoeven maken. De vrijgekomen tijd kan worden gevuld met verrijkende opdrachten of wederom het gebruik van extra materialen (zie map meerbegaafdheid)
- De groepsleerkrachten vermelden het extra werk apart bij de rapporten van de leerlingen. Daarnaast vindt er regelmatig overleg plaats met de intern begeleider

En verder:

- Capaciteiten en vaardigheden
 - Prestaties en vaardigheden op school
 - Schoolevaluaties (bv. Cito)
 - Professionele evaluaties (bv. onderzoek door psycholoog, etc.)
 - Intelligentie
- Specifieke factoren (broer/ zus in dezelfde groep, taakhouding, groepskenmerken, alternatieven)
- (Voldoende) aansluiting in de groep/ groepsgenootjes
 - Aansluiting in het voortgezet onderwijs (ontwikkeling pubertijd)
 - Sociaal vangnet in het voortgezet onderwijs
- Positieve houding t.o.v. versnellen
 - Betreffende leerling
 - Attitude van de (ontvangende) leerkracht
 - Ondersteuning van het schoolteam
- Sociale (emotionele) competentie
 - Versnellen in de kleuterperiode betekent niet alleen maar 'leren' en niet meer kunnen 'spelen'

- Didactisch niveau
 - Een didactische voorsprong van minimaal een jaar
 - Afnemen van niveautoetsen geeft een duidelijk beeld (doortoetsen vanuit toetsen uit het leerlingvolgsysteem bv. Cito, bij jonge leerlingen kan dit mondeling!)

Verbreden/ Compacten en verrijken

Verbreden betekent het onderwijsleerprogramma en daarbij behorend leerstofaanbod zo beïnvloeden zodat een verrijkings- en verdiepingsomgeving voor de leerling ontstaat waarbij de leerling tot een optimale ontwikkeling kan komen. Verbreden betekent niet 'meer van hetzelfde'! Compacten is het minimaliseren van de basisstof zodat er extra tijd ontstaat voor verrijken en verdiepen. Door dit op een goede manier vorm te geven wordt er, naast een rijke leeromgeving en aantrekkelijk leerstofaanbod, tijd en ruimte gecreëerd om een structureel verrijkingsaanbod aan te bieden.

Om te voorkomen dat het compacten van de leerstof niet zorgvuldig verloopt maken we gebruik van de volgende middelen:

- Rekenen: SLO compacten en verrijken
- Taal: Het SLO is bezig met eenzelfde methode te ontwikkelen voor compacten en verrijken van de nieuwste Taal Actief methode. Zolang dit nog niet op de markt is afgesproken dat de leerlingen in ieder geval alle toetsopdrachten oefenen, de woord-/werkwoordpakketten krijgen aangeboden en de controledictees en toets maken.

Enkele afspraken komen hieruit voort:

- Les 13/ 14/ 15 van de methode Pluspunt rekenen wordt gemaakt i.p.v. de toets, zodat alle leerlingen na afloop van een blok de toets kunnen maken (zicht op leerlingen). Als 90% van de toets goed wordt gemaakt mag de leerling starten met compacten, op onderdelen waarop de leerling uitvalt volgt instructie of de leerling doet weer een blok met de gehele groep mee
- Dagelijks wordt het routeboekje ingenomen en nagekeken, geef ook tips uit het tipboek van Kien
- Wekelijks wordt alles geëvalueerd met alle leerlingen uit de groep die compacten (peergroup); minimaal 1x in de week! (Let op: Hoe oplossen, hoe loopt het, waar liep je tegenaan, wat heb je ervan geleerd, etc.)
- Per blok kunnen 'nieuwe' leerlingen instappen
- Tijdens looprondes direct een krul zetten wanneer de opgave goed is gemaakt (hoef je dit niet op een later tijdstip te doen)
- Duo-groepen kunnen het evalueren samen doen, dit bespaart tijd
- In de klassenmap wordt de lijst van Kien/ routeboekje (bij minimum stof rekenen) toegevoegd

Voor de verrijking kan iedere leerkracht gebruik maken van de op school aanwezige extra materialen. Een overzicht daarvan is opgenomen in de map meerbegaafdheid.)

Plusklas

Voor een groot deel van de leerlingen die compacten en verrijken is dit voldoende. Er zijn echter ook leerlingen waarvoor dit onvoldoende is. Zij komen ook daarmee nog niet tot een optimale ontwikkeling. Voor deze leerlingen is de plusklas opgezet, maar de plusklas is ook voor leerlingen die onderpresteren en leerlingen die gedrags- en / of leerproblemen vertonen die gelinkt kunnen worden aan hoogbegaafd. De plusklas is er voor leerlingen vanaf groep 4. Er wordt in twee groepen gewerkt, een groep 4,5,6 en een groep 7,8.

Naast de criteria die gelden voor het compacten gelden aanvullende criteria:

- Hoge A-scores op de Citotoetsen rekenen, begrijpend lezen, taal en vanaf groep 6 WO of studievoordigheden
- Hoge scores op de methodetoetsen
- Goed zelfstandig kunnen werken
- Brede algemene kennis en interesse
- Hoge score op de signaleringslijst SiBel
- Hoog IQ, indien onderzoek aanwezig

Aanvullend worden er vragenlijsten vanuit het Sidiprotocol ingevuld oor ouders, leerkrachten en de leerlingen zelf.

Doelstelling:

- Het optimaal benutten van de kwaliteiten van het kind
- De leerling in contact brengen met kinderen van gelijke gezindheid (lotgenoten)
- Behoud van interesse in school en leeractiviteiten
- Het kind leren studeren
- Verbeteren van sociale vaardigheden
- Het kind begeleiden in de zoektocht naar zijn kwaliteiten

Samen met het kind wordt een handelingsplan gemaakt. In dit plan komt te staan waar de leerling de komende periode aan wil werken. Hierbij valt te denken aan:

- Doorzetten als het moeilijk is
- Hulp durven vragen
- Nadenken hoe je moet leren
- Kunnen omgaan met tegenslagen
- Gedisciplineerd kunnen werken
- Voor jezelf op kunnen komen
- Vertrouwen hebben dat je het kunt

Om dit te kunnen bereiken heeft de leerling het volgende nodig:

- Hulp van ouders
- Leerkrachten die hem / haar begrijpen
- Passende leerstof
- Kinderen die hem / haar begrijpen
- Hobby's en interesses
- Bijzondere gebeurtenissen

In de plusklas wordt volgens een vast plan gewerkt. Er wordt begonnen met een startopdracht, vervolgens wordt het klassenwerk besproken. Daarna gaan de kinderen werken aan een samenwerkopdracht en vervolgens is er de afsluiting en evaluatie.

Startopdracht

Tijdens deze opdracht worden de leerlingen uitgedaagd op niveau in de vorm van een breinbreker of puzzel. De opdracht wordt samen gemaakt.

Klassenwerk bespreken

Elke week werken de kinderen een uur in de klas aan hun opdrachten. Zij zijn hierbij zelf verantwoordelijk. Het bespreken is gericht op het proces, minder op het "nakijken".

De opdrachten zijn gericht op het aanleren van leerstrategieën en /of kennisverrijking. Hierbij werken de kinderen meestal individueel.

Samenwerkopdracht

Deze opdracht kan op allerlei gebieden zijn. De opdracht is gericht op het samenwerken / overleggen. De leerkracht heeft hierbij een begeleidende rol, geen corrigerende. De opdrachten doen meestal een beroep op het creatieve denkproces.

Afsluiting en evaluatie

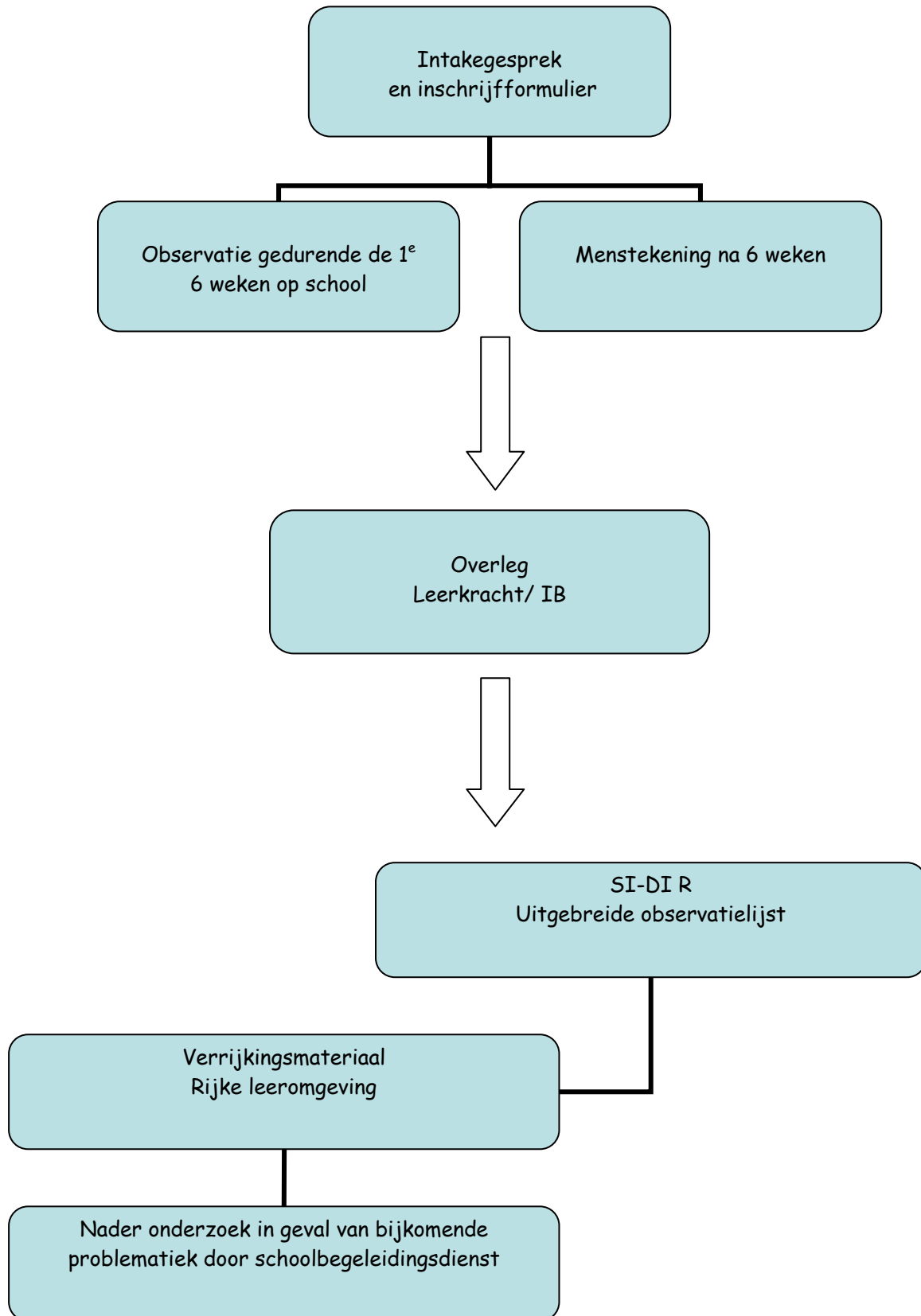
Hier komt voornamelijk het procesgericht werken aan de orde.

Afspraken:

- Plaatsing is in principe per half jaar: van Cito naar Cito
- Na een half jaar gaat iedereen eruit en wordt er opnieuw gekeken wie er in de Plusklas geplaatst wordt
- Er kunnen geen rechten aan ontleend worden
- Er wordt een informatieavond gegeven voor de ouders
- Ouders geven toestemming voor het plaatsen van hun kind in de plusklas
- Het handelingsplan wordt door de ouders getekend

Stroomdiagram Hoogbegaafde leerlingen

Groep 1 en 2 (kleuterbouw):

Vanaf Groep 3:

